

Кыргыз адабиятын окутуу орус, өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептерде

Кыргызстан эгемендүү мамлекет катары таанылгандан кийин бул мамлекеттин түпкү элинин адабиятын окуу – өлкөдө жашаган, иштеген ар бир жарандын милдети экендигин түшүнүүбүз керек. Чынында окутуу орус, өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептер үчүн кыргыз адабияты предметинин чоң проблемалары бар экендиги коомчулукка белгилүү жана муну биз да жакшы билебиз. Бул багытта мугалимдердин атайын жыйындарда пикирлешүүлөрү да жандуу жана пайдалуу болот деп эсептейбиз.

Кыргыз адабияты окутуу мамлекеттик эмес тилде жүргүзүлгөн мектептерде негизинен жергиликтүү элдин салтын, маданиятын, тарыхый басып өткөн жолун, элдик ишенимдерин үйрөтүү менен эң башкысы мамлекеттик тилди практика жүзүндө колдонууга түрткү берет. Кыргыз адабияты предмети – кыргыз тилин колдонууга, жазуу жана оозеки кеп маданиятын өстүрүүгө жардам берүүнүн башкы сыноо аянтчасы, көнүшүү тилкеси, тилдик билимин реализациялоонун жакшы мүмкүнчүлүгү.

Окутуу өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептер үчүн программа (түзүүчүлөр А.Муратов, К.Акматов) практикага сунуш кылынды, ал нормативдик документ бардык мектептерге жетти. Ошол эле учурда мурдагы колдонуудагы өзбек мектептери үчүн окуу программасы (Ж.Шериев, С.Момуналиев) практикадан алынып салынган жок, каалоочулар аны да пайдаланууга укуктуу.

Өзбек, тажик мектептериндеги кыргыз адабияты предметинин мазмуну, программа боюнча ойлор-сунуштар мугалимдердин кеңешмесинде кеңири талкуудан өтсө дейбиз. Ошондой эле мындай пикирлешүү колдо болгон окуу китептерин талдоо боюнча да айтылууга тийиш.

Айта кете турган жагдай – өзбек, тажик, орус тилинде окутулуучу мектептердин кыргыз адабияты мугалимдери үчүн оор проблема – окуу китептеринин жоктугу. Андыктан бул абалдан чыгуунун жолдорун табуу, тексттер менен окуу процессин камсыздоо маселелерин чечүү да мугалимдердин бирдиктүү аракетин талап кылат. «Себат» кыргыз-түрк лицейлеринин окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн класстары үчүн 7,8,9,10,11-класстарынын 2006-2011-жылдарда чыккан окуу китептерин, видеофильмдерин, компакт-дисктерин пайдалануу да сабагыңыздарды үзүрлүү кылууга жардам берет эле деп ойлобуз.

Ал эми окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептер үчүн жаңы чыккан программа (түзүүчү топтун жетекчиси А.Муратов) колдонулат, мурдагы программа (түзүүчүлөр А.Мусаев, Т.Үсөналиев) альтернативдүү программа катары пайдаланыла берет.

Окуу китеби катары А.Мусаев, Т.Үсөналиев 5,6-класстардын окуу китептери менен бирге эле жаңы окуу жылына карата дээрлик башка бардык класстардын окуу китептери биринчи жолу чыгарылып, практикага сунушталмакчы. Бирок бир гана окуу китебин колдонуу жетишсиз, ар кандай башка кошумча китептерди да, тексттер жыйнактарын да колдонууну сунуш этебиз.

Август кеңешмелеринде окутуу мамлекеттик тилде жүргүзүлбөгөн мектептердин кыргыз адабияты мугалимдеринин секциялары төмөнкүдөй маселелерди талкуулашкандыгы туура деп эсептейбиз:

- Окутуу орус (өзбек, тажик) тилдеринде жүргүзүлгөн мектептер үчүн жаңыдан түзүлгөн билим берүүнүн мамлекеттик стандарты, ошол стандартка негизделип түзүлгөн окуу программасы, алардын жетишкендиктери, кемчилдиктери, өркүндөтүүнүн жолдору;
- Орус жана өзбек мектептери үчүн түзүлгөн окуу китептери боюнча пикирлер;
- Мамлекеттик тилде окутуу жүргүзүлбөгөн мектептерде кыргыз адабиятын окутуунун жалпы өзгөчөлүктөрү;
- Кыргыз адабиятын орус (өзбек, тажик) адабияты менен интеграциялап окутуунун ыкмалары;
- Кыргыз адабиятын окутуу аркылуу этнолингвистикалык, этномаданий билим берүүнүн жолдору;

- Тил аркылуу дил таанытуу;
- Кыргыз адабияты сабагындагы сөздүк жумуштары;
- Окутуу кыргыз эмес тилдерде жүргүзүлгөн мектептердин кыргыз адабияты мугалимдеринин иш тажрыйбалары;
- Кыргыз адабиятынын материалдары аркылуу достукка, ынтымакка, улуттук биримдикке, Атажуртту сүйүүгө тарбиялоонун, «Кыргызстан – менин мекеним» деген идеяны синдирүүнүн жолдорун биргелешеп издөө;
- Кыргыз адабияты сабагында техникалык каражаттарды, көргөзмөлүүлүктү пайдалануунун усулдары ж.б.